

Rekonstrukce tkalcovské vazby "diamantového kepru" z doby římské a stěhování národů

V pravěké textilnictví byly používány 2 základní typy tkalcovské vazby – plátňová a keprová, každá v několika různých variantách. Jedna z nejpůsobivějších a technologicky nejsložitějších je vazba označovaná názvem „diamantový kepr“. V evropských archeologických nálezích textilních fragmentů se s tímto typem vazby setkáváme ojediněle od doby bronzové, nejvíce nálezů je z doby římské a stěhování národů.

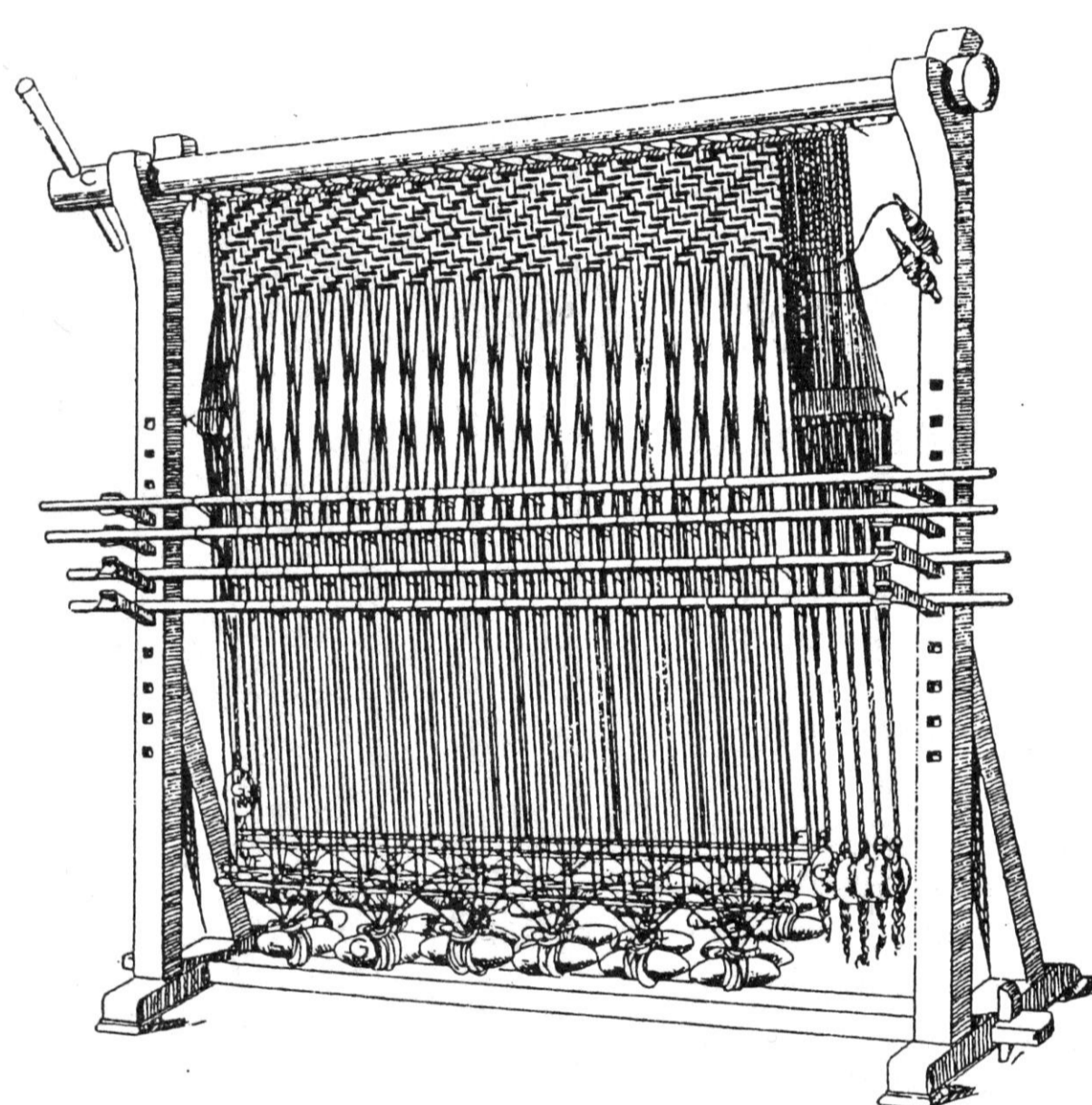
↑ Pásek z Vaalermoor, vlevo originální nález, vpravo rekonstrukce původního vzhledu. Foto H. Březinová.

↑ Fotografie textilu dochovaném na předmětu inv.č. 51302 z rozrušených hrobů v Praze Podbabě. Na prvním obr. mikroskopický snímek, na druhém v vyznačeném schématu keprové vazby – hrotitého vertikálního kepru. Vzhledem k drobnosti fragmentu však nelze vyloučit, že se jedná také o kepr „diamantový“. Foto K. P. Urbanová.

Do dnešní doby se dochovalo množství nálezů tkanin zhotovených v keprové vazbě zvané „diamantová“. Mezi nejznámější patří především nálezy z doby římské ze severoněmeckých a dánských rašelinišť, např. stuha (nebo opasek) z Vaalermoor (foto vlevo, dnes uloženo v Textilmuseum Neumünster) aj. V našem prostředí se shledáváme s odlišným typem nálezů. Namísto dochované tkaniny se ve většině případů setkáváme s textilem dochovaným na nebo v okolí kovového předmětu díky působení korozních procesů, jako je tomu např. na pohřebišti z doby stěhování národů v Praze - Podbabě (obr. nahoře a vpravo, uloženo v Národním muzeu v Praze a Muzeu hlavního města Prahy).

Keprové vazby byly zhotovovány na vícebrdovém vertikálním tkalcovském stavu. Pro tkaní „diamantového“ a „hrotitého“ kepru jsou osnovní nitě, zatížené sadou závaží, navlečené v přesně daném pořadí na 4 pohyblivých brdech.

Střídáním poloh všech 4 brd, podle přesného stále se opakujícího pořadí, je tvořen prošlup pro protahování útkové nitě, čímž je vytvářen charakteristický motiv kosočtverců (diamantů) nebo jejich polovin.

Okraje vznikající tkaniny jsou efektně zpevněny tkaním na destičkách zavěšených na okrajových osnovních nitích.

Postup práce – tkaní keprové vazby.

↑ Vertikální čtyřbrdový tkalcovský stav kombinovaný s destičkovým stávkem, celkový pohled a detaily.

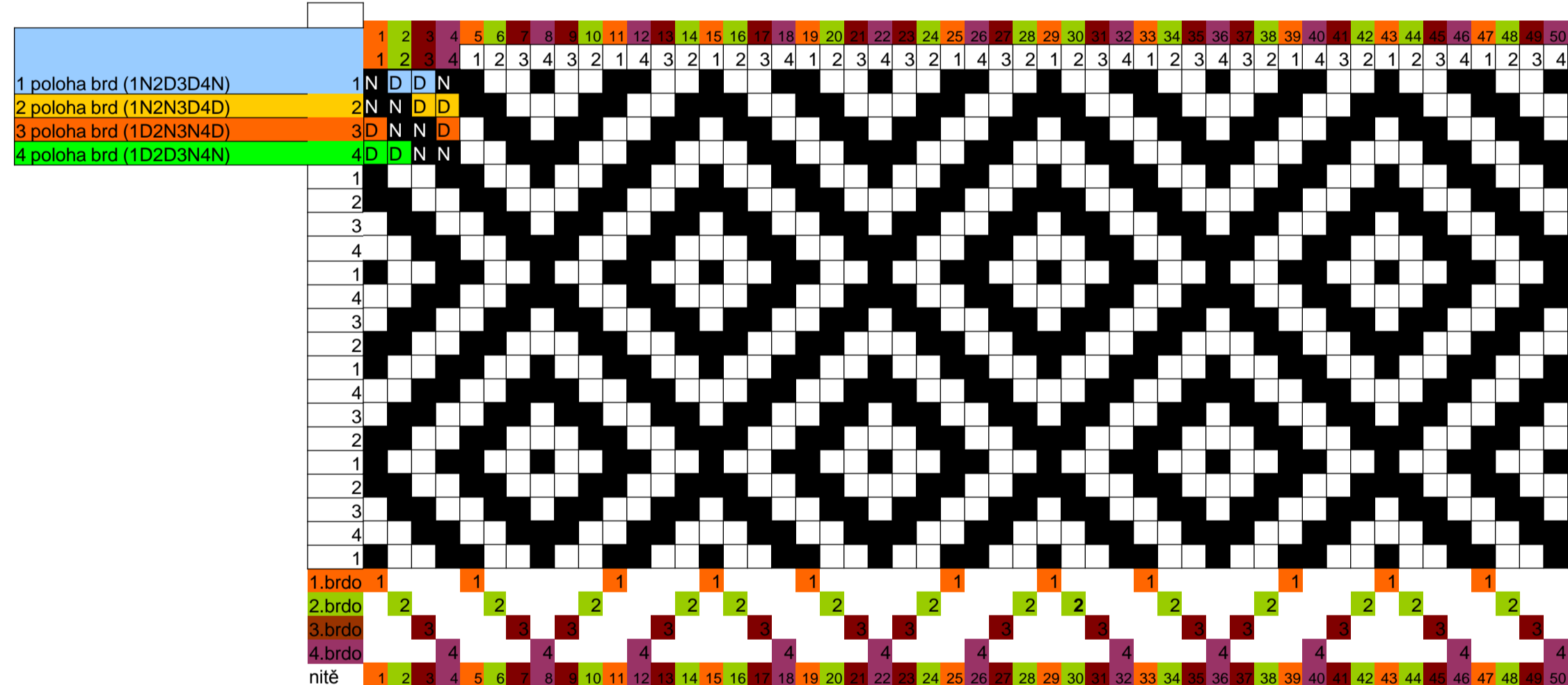

Schéma „diamantového“ kepru.

■ osnovní vazný bod (osnova je nahoře nad útkem; brdo nahoře N)
 □ útkový vazný bod (útek je nahoře nad osnovou; brdo dole D)

Schéma hrotitého vertikálního kepru.

■ osnovní vazný bod (osnova je nahoře nad útkem; brdo nahoře N)
 □ útkový vazný bod (útek je nahoře nad osnovou; brdo dole D)

Pro náš experiment jsme použily jednoduchý model čtyřbrdového vertikálního tkalcovského stavu, pro utkání pevného okraje, který je součástí tkaniny, bylo použito 8 destiček se 4 rohovými otvory. Osnovní nitě byly zatíženy 8 tkalcovskými závažími pyramidálního tvaru z pálené hlíny. Během tkaní jsme vyzkoušely diamantový kepr a hrotitý vertikální kepr v jednobarevné a dvojbarevné kombinaci. Výsledná šířka tkaniny je 60 mm, šířka pevných okrajů 8 mm, počet osnovních nití 50.

Nálezy textilních fragmentů se složitou keprovou vazbou patří k atraktivním a často publikovaným nálezům, u nichž však chybí detailní popis přesného výrobního postupu. Pro pochopení složitosti tkaní takové vazby, systému navázání osnovních nití na 4 brda a celkových možností prehistorické textilní výroby, je taková znalost nezbytná a experimentální zkušenost nenahraditelná.

